

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ ЯК ЗАСІБ ЗВ'ЯЗКІВ ІЗ ГРОМАДСЬКІСТЮ ПРОТЕСТАНТСЬКОЇ ЦЕРКВИ

М.А. Балаклицький

У протестантизмі в слов'янських країнах власна періодика конфесії має унікальний статус, виконуючи безліч функцій: інформаційну, місіонерську, виховну, інтегративну, розважальну тощо. У час набуття Україною незалежності у неї виникає нове завдання – налагодження зв'язків із громадськістю (англ. public relations, скор. PR). **Актуальність** цієї роботи полягає в дослідженні цього аспекту вітчизняної протестантської преси.

Ступінь дослідженості теми. Згідно досліджень Р. Джуценка, К. Камишнікова, В. Солодова [1- 4], релігійний піар – створення позитивного образу своєї конфесії (релігії) та нейтралізація негативних відгуків про неї. У постагеїстичну еру наближення державною владою окремої Церкви до статусу державної або його реабілітація означає визнання видатної ролі конфесії в «нерелігійних» аспектах її історії: добродійній діяльності, культурному розвитку, поширенні освіти, моральному, патріотичному вихованні, згуртуванні соціуму. На користь молодих релігійних груп грає притаманний їм елемент новизни, альтернативного способу життя, який має притягальну силу для молодого покоління. До того ж сучасна філософія споживацтва, гедонізм, проповідь ціннісного релятивізму, культ емоцій та юності, тілесності й насолоди моментом ставлять під удар і імідж «традиційних» релігій, класифікуючи їх як різновид «затхлого музею». Відтак, кожна Церкву, незалежно від її офіційного статусу, змушено опікуватися уявленням, яке створюють про неї інформаційні потоки, й активно впливати на формування й корекцію даного образу. Ці завдання й покликано розв'язувати зв'язки із громадськістю, де поважне місце належить конфесійній періодиці. Згадані розвідки *намічають* її місце в піар-діяльності РПЦ, РКЦ і нових релігійних рухів типу саєнтологів і «Церкви Об'єднання» Сан Мюн Муна.

Мета статті – проаналізувати роль церковної преси в побудові зв'язків із громадськістю протестантської конфесії.

Завдання розвідки – розглянути газету «Християнський погляд» як частину PR-стратегії Церкви Різдва Христового (далі ЦРХ).

Дану Церкву було засновано в Новій Каховці Херсонської області 1993 року. Відтоді склад громади перевищив 600 осіб, було засновано більше 20 дочірніх Церков на Херсонщині, в Україні та за її межами. Церква є членом п'ятидесятницького Союзу Церква Божа і всесвітньої асоціації «Асамблея Бога». Її старший пастор – Сергій Вознюк.

Конфесія веде свою назву від свята П'ятидесятниці – дня, коли на Христових апостолів зринула сила Святого Духа, яка дала їм змогу миттєво засвоїти іноземні мови (Дії 2:6) й, відтак, відвідати з проповіддю численні народи Римської імперії. П'ятидесятники першочергово акцентують надприродні дари Святого Духа: глосолалії, чудотворіння, зцілення, пророцтва, розрізнення духів. Отримання вірником котрогось із цих дарів (зазвичай говоріння чужими мовами) тлумачиться як ознака хрещення Божим Духом, без якого людину не вважають спасенною. Богослужіння таких громад відрізняє емоційна піднесеність і динамізм.

Газету «Християнський погляд» (далі «ХП») створено 2002 року як інформаційний бюлетень ЦРХ. Її плюсами є не широкий, проте відносно сталий колектив, пасторська підтримка й участь, розуміння Церквою ваги медійної активності. Видання достатньо ілюстровано, обкладинка двоколірна. Газета складається з восьми сторінок формату А3. Обсяг – два друкованих аркуші. Наклад дві-чотири тисячі примірників. Матеріали переважно російськомовні, рекламні об'яви україномовні. Сталих назв рубрик дуже мало. Як правило, на верхньому колонитутлі проставляється тема, що об'єднує матеріали даної сторінки.

Усереднена структура номера «ХП» така: вітальне слово пастора, новини ЦРХ, аналітичний блок, події у світі. Стиль подачі новин самої Церкви характеризується бравурністю й оптимізмом, нагадуючи найкращі традиції комсомольських часів. Журналісти докладно описують вінчання молодих пар, перебіг будівництва храму, візити гостей з-за океану, концерти, фестивалі, урочисті богослужіння, рукопокладення служителів, засідання церковних комітетів. Попри їх намагання постійно рапортувати про досягнення, стрічаємо й самотню згадку про конфлікт: «Вересень 2006 року. Брати погодились провести вибори чи, вірніше... підтвердити повноваження пастора Церкви Різдва Христового шляхом таємного голосування в Церкві за участю єпископа Союзу ЦБУ... Дуже раді, що практично вся Церква не тільки підтвердила повноваження пастора й команди служителів, які мають призначення в єдності підтримувати пастора, але й з усією рішучістю заявила про незмінність курсу, яким Господь веде нашу Церкву» (Християнський погляд. – 2007. – Січень. Далі назву часопису пропусаємо. Всюди курсив наш).

Місіонерську роботу становлять літні походи спеціальних молодіжних команд у ще не охоплені населені пункти для роздачі християнської літератури, пропозицій помолитися про нужди мешканців, розмов на релігійні теми й запрошень на спеціальні зібрання; візити відомих євангелістів, утворення дочірніх Церков. Тематика християнської освіти затримує роботу Таврійської біблійної семінарії, відкритої на базі ЦРХ, семінари й конференції, часто під орудою приїжджих ораторів. Головні події молодіжного служіння – щорічне проведення літнього табору «Исход» і міжконфесійного брейн-рингу з поважним призовим фондом.

Найбільшу увагу приділено соціальному служінню громади, цілком орієнтованому на нужди знедолених дітей. Читаємо про надання допомоги дитячому футбольному клубу, таврійському товариству інвалідів «Вікторія», новокаховському туберкульозному диспансеру «Джерельце», шефство над таврійським інтернатом і довгобуд Центру соціальної опіки дитини «Орлятко», що часто ставав зоною напруги як усередині громади, так і поза нею. Церква проводить консультаційні курси для молодих батьків і бажаючих усиновити сиріт чи оформити над ними опіку, та конференції різного рангу для привернення уваги громадськості до стану цієї категорії населення.

Важливим ідеологічним завданням газети є богословське самовизначення Церкви. Це візія християнства в конфлікті ідеологій, яке зводиться до трьох завдань: корпоративного об'єднання, поглинання світського, поборення нехристиянського начал. Журналісти органу гаряче виступають за єкуменічні контакти трьох гілок християнства: католицизму, православ'я та протестантизму. Міжконфесійні богослужіння, фестивалі, концерти, святкові ходи називаються історичними подіями. Газета поміщає привітання з ювілеєм Церкви від світської влади й голів інших Церков – протестантських, УПЦ КП, РКЦ. При цьому всіляко принижуються важливість доктринальних відмінностей різних деномінацій. Усі мислимі контраргументи автори часопису називають «безглуздими дискусіями» і водночас енергійно закликають облишити упередження, прийнявши на богослужінні ЦРХ хрещення Святого Духа з даром чужих мов.

Церковну місію автори часопису розуміють не тільки як пропаганду християнської альтернативи, а й активний спротив усім проявам протилежних ідеологій. Для досягнення останньої мети навесні 2004 року було створено Асоціацію християнських Церков Херсонської області. Восени 2004 року пробою сил цієї організації став мітинг і молитовне стояння 500 осіб на центральній площі Херсона на знак протесту щодо закриття новообраною міськадміністрацією міжконфесійної телепрограми «Сторінками головної Книги» (ведучий – Іоанн (Замараєв)).

Восени 2005 року Товариство Трансцендентальної медитації Махаріши (далі ТМ) відсвяткувало День перемоги у новокаховському (державному) професійному ліцеї, на честь чого над цим навчальним закладом було піднято «Прапор миру», а цю подію висвітлено в місцевій пресі. У відповідь на це Асоціація підготувала спільне

звернення-протест до місцевої влади, в якому було висловлено *незгоду* з наміром ТМ побудувати у Новій Каховці «Палац миру за принципами ведичної науки», *прохання* припинити «відкрити чи *приховану* підтримку у *будь-якій формі*» діяльності цієї організації; надати «інформацію... щодо нормативно-правових документів, на підставі яких у місті проводять свою діяльність представники вчення Махаріши... [й на підставі чого] представникам культу Махаріши планують надати землю для будівництва... «Палацу...», а також *вимогу* (!) «від органів влади заборонити пропаганду вчення Махаріши та проведення акцій культу в навчальних закладах та *інших місцях скупчення людей*» (2005. – Жовтень-листопад).

Часто газета розповідає й про дії Церков-партнерів Асоціації. Більшість конфесій удостоєно позитивної довідки про їх історію та пріоритети служіння. Найбільше уваги привертає мариупольська «Церква добрих змін» на чолі з пастором Геннадієм Мохненком безпрецедентною активністю на ниві доброчинства. Колишній чемпіон Донецької області з вільної боротьби, Мохненко є засновником найбільшого в Україні реабілітаційного центру «Республіка «Пілігрим», через який за десять років його роботи пройшло більше 2,5 тисячі дітей (інформація на 2006 рік) [5]. «ХП» помістив листа вихованців реабцентру до Президента України з вимогою зупинити продаж опіуммісткого препарату трамадолу, недавній дозвіл на реалізацію якого, на думку Мохненка, легалізував бізнес української наркомафії.

Контакти громади зі світською владою визначаються тричастинною схемою: молитва й благословення урядовців, використання переваг свободи й демократії, тиск на владу з метою утвердження християнських цінностей. Наголошуючи на відокремленні Церкви од держави, автори часопису радіють призначення євангельських християн на ключові пости в Україні, поміщають інтерв'ю з ними, прагнуть християнського представництва в уряді, повторюючи, що церковна влада вища від світської. Лейтмотивом новин проходить думка, що майбутнє будь-якої держави залежить від її ставлення до Всевишнього: «Україна тоді підніметься з колін, коли стане перед Богом на коліна» (2005. – Січень).

Нетиповою для часопису політичною пропагандою наповнено звернення пастора до читачів у жовтні 2004 року під назвою «Об'єднавшись, вистоїмо!» У вступі автор від імені Церкви говорить про свою любов до України, віру в можливість її процвітання; «зроби свій вибір і *стань із нами, встань із Господом, встань за Державу* [порушення принципу відокремлення Церкви від держави]! (...) Ми не говоримо тут про те, за кого голосувати – *цього не дозволяє нам закон* [відтак, тільки цей фактор стримує Вознюка од використання «церковного адмінресурсу» для політпропаганди?], але ми закликаємо вас піти на ці вибори і прийняти *мужнє рішення*... Ми... свої голоси віддамо за того, хто стане за народ, хто не буде «обкрадати» й проливати кров братню, навіть якщо він і *опонент*» [остаточний натяк, який не залишає сумнівів щодо політичних симпатій пастора]. Порівняймо це з евфемізованим описом провладних сил: «Хай Бог заборонить і зруйнує задуми *лукавих людей, здатних на все*: зробити підтасування голосів або, не дай Господь, вести війська із *сусідньої держави*, попередньо оголосивши вибори такими, що не відбулися, потоптавши *всі права людини й принципи демократії*, тим самим завдавши *нестерпного болю й страждання* своєму народу».

Більшість проповідей Сергія Вознюка присвячено черговому церковному святу. Свята є інформаційним приводом як для медійного виступу, так і для більшості публічних акцій Церкви. Пастор виступає в миролюбному, доброзичливому тоні, переважно вітає з християнськими празниками, проте не забуває й про інші святкові нагоди. Як правило, вітає читачів зі святом, розповідає про його походження й духовний смисл, проводить аналогії зі сучасністю, робить висновки й запрошує приєднатися до святкування цієї дати в храмі ЦРХ.

Віктор Манжул є найцікавішим і найпродуктивнішим автором «Християнського погляду». Він працює в жанрі популярної апологетики, обстоюючи в своїх текстах

переваги християнського способу життя у визначенні смислу існування, життєвих цінностей, підґрунтя людської гідності. Публіцист подає докази воскресіння Христа, бореться зі стереотипом секти щодо неправославних Церков у масовій свідомості, намагається визначити ознаки номінального християнина й твердить, що не інстинктивна релігійність «як така» здатна врятувати Україну, а щире каяття у гріхах і узгодження життя з біблійною правдою. Основними цілями його філіппік є безбожництво й еволюціонізм, обоження науки, аріанство та секуляризм як міщанство. Полемічна напруга зростає зі зменшенням впливу конкретної ідеології в наш час. Порівняно спокійнішою є критика світськості сучасного суспільства: егоїзму й байдужості, релігійного суб'єктивізму й невігластва, сприйняття грошей як «еквівалента» міжлюдських стосунків. Причиною відносного «толерування» цих найактуальніших соціальних проблем може бути невміння відчувати їх гостроту чи сформувати «образ ворога» нашого часу, або й боязнь негативної реакції читачів, що можуть ототожнити себе з критикованими реаліями. У цих текстах фіксуємо типові есеїстичні прийоми: іронію, сарказм, гіперболізацію, узагальнення, парадокс.

Найчастіше автор намагається захитати віру читачів у всесія науки й теорію еволюції, які останні двісті років слугували засадами атеїзму. Аргументами постають антинауковий характер теорії самозародження життя, відсутність переконливого обґрунтування достоїнства й цінності індивіда, злочини атеїстичних режимів і аморалізм їх ідеологів і практиків (Йосифа Сталіна, Пол Пота), соціальні хиби атеїстичного походження (сексуальна розпущеність, аборти й евтаназія). Найменш толерантною публікацією «ХП» є памфлет Манжула «Чиї вони свідки?», присвячений розвінчання вчення Свідків Єгови.

Третім постійним дописувачем видання є декан Таврійської біблійної семінарії (Нова Каховка) Олександр Шульга. Газета у 15 (!) подач видрукувала його популярну розвідку «Історія Церкви на Україні». Завданнями брошури було: дати уявлення про історію християнства саме на українських землях; засудити поганство та обрядовірство; ствердити поліконфесійний характер її релігійного «ринку» (значить, є місце для «розвитку дії»); показати роль релігійного чинника в історії держави; поборювати пов'язані з релігійною сферою історичні міфи; показати приклади співробітництва православних і протестантів у Литовському князівстві й Речі Посполитій; легітимізувати п'ятидесятницький рух як плід слов'янського богопошуку. Найцікавішим внеском книги є намагання автора дати оцінку відомим історичним діячам України з точки зору біблійних стандартів благочестя. Історик Церкви порівнює поведінку персонажа до й після прийняття християнства, шукаючи свідчень того, чи відбулося навернення цієї людини, чи почала вона після увірування діяти згідно Божих заповідей.

Після видруку книжки Шульга публікує серію портретних нарисів про відомих історичних діячів інших країн, що певний період життя сповідували християнську віру: матір Терезу (Агнес Бояджиу), Джироламо Савонаролу, Блеза Паскаля, Аврелія Августина, Івана Златоуста, середньовічного місіонера Боніфація, Франциска Ассизького, Джона Веслі, Давида Лівінгстона, Квінта Тертулліана. У цих нарисах автор доводить, що і в історії християнства конфесійні рамки не мали абсолютного характеру, розглядає шлях інтелектуала до віри, складність його духовної біографії, демонструє багатства культурної традиції християнства (перш за все літературної). Як і в книзі, створення психологічно переконливого образу історичного діяча фіксується на зміні мислення й учинків під впливом віри, оцінці глибини моральної трансформації особи, аналізі факторів пізнішого залишення церковних лав. Вважаємо недоліком, що автор вряди-годи вважає подвигами віри своїх персонажів політичні інспірації, до яких завжди втягують Церкву. Як показує історія християнства, зазвичай найбільшою загрозою для функціонування Церкви є не її позитивна самодостатність, а намагання «заповнити світ», однявши в індивіда право на релігійне самовизначення.

Передостанню сторінку зазвичай заповнено «довколацерковними» новинами в

Україні й світі. Їх тематика й принципи відбору націлено на виконання ролі християнина в світі – охоплення людства проповіддю про Ісуса Христа. На підтримку віри самих місіонерів працює хроніка життя всесвітньої Церкви. Завданням таких матеріалів є демонстрація Божих дій у світі (Провидіння, зцілення, відповіді на молитву, навернення), наголос на тім, що віруючий має мільйони однодумців, хоч фізично може бути ізольований від спілкування з ними в силу різних причин. На додання комплексу меншевартості спрямовано розповіді про видатних християн сучасності, переваги релігійного способу життя. Поважне місце приділено проблемі релігійної свободи, стійкості християн серед гонінь, обстоюванню біблійних цінностей у несприятливому оточенні: секулярному (політкоректність західних демократій), атеїстичному (найчастіше Китай) або антихристиянському суспільстві (мусульманський світ). Звернено увагу на нові можливості евангелізації: методи (листування, об'єднання журналістів-християн, оснащення маршрутного таксі християнською символікою, реклама на бігбордах), технології (мас-медіа, електронну пошту), території (ісламські держави). Основний корпус новин висвітлює церковну діяльність у суспільному аспекті. Це засудження окультизму; публічні акції християн і їх нецерковних однодумців (спільні протести християн і мусульман проти трансляції фільму «Код да Вінчі»); законодавче лобі проти реклами поганих звичок і «сект»; доброчинство – протистояння абортам, причини «кризи поколінь», поширення асоціальної поведінки, хімічних залежностей; викладання християнської етики в школі.

Найважливіше завдання піару ЦРХ, реалізованого через часопис – додання стереотипу секти через свою відкритість, широту контактів, соціальну активність, увагу до політичної ситуації, молитви за *все суспільство*. Журналісти прагнуть показати свою занепокоєність бездуховністю й соціальними проблемами українського соціуму. Богослов'я подається спрощено; фактично, в бюлетені знаходимо проповідь тільки одної доктрини – хрещення Святим Духом, до того ж асоційованої з надприродними переживаннями й можливостями. Акцент зроблено на єдності принципів положень християнської віри з традиційними Церквами (авторитет більшості), емоційній пропаганді, потоптанні слабших конкурентів (атеїстів і аріан). Зустрічаємо тут і гуманістичні акценти: заклики до єдності Церков без аналізу причин самих розколів, позитивне ставлення до всіх людей доброї волі; ненав'язливий прозелітизм (спасіння можливе в будь-якій Церкві, всі християни – брати). Конфлікти переважно замовчувано.

Практично ніде не акцентовано на відмінностях ЦРХ від православ'я. Надано максимальний розголос членству, а далі головуванню священика УПЦ КП в Асоціації християнських Церков Херсонської області, взаємне відвідування богослужінь членами ЦРХ й УПЦ КП, представленість ЦРХ у міжконфесійній телепрограмі. Замість слів «протестант» і «п'ятидесятник» зазвичай ужито «християнин», «християнський» (сполучення з авторитетною більшістю – християнським загалом, з яким, імовірно, ідентифікує себе й «православний» читач).

З одного боку, йде формування образу пастора як «корпоративного героя», хоч і не перетворюється на культ особи: при наявності його звернення на передовиці кожного номера портрет Вознюка за п'ять років виходу бюлетеня опубліковано двічі й тільки на внутрішніх сторінках. З іншого боку, журналісти прагнуть графічно виділяти ім'я пастора й назву Церкви при згадці в тексті; можна сказати, що ці елементи корпоративної ідентифікації перебувають у певному зв'язку.

Політична агітація, хоч і є винятком у данім часописі, також є способом залучення симпатій переконаного електорату окремої політичної сили на свій бік. Стрічаємо в газеті й використання лідерів opinii. Це міська влада, а також відомі християни минулих часів і сьогодення.

Робляться спроби ведення моніторингу ЗМІ про ЦРХ. Двічі – з нагоди десяти- й 12-річчя Церкви – надруковано інтерв'ю Сергія Вознюка діаспорній журналістці, дане під час його відвідин партнерських Церков у США. У нім пастор робить акцент

на міжнародному статусі Церкви, її соціальній активності, поборює критику.

Висновки. Оцінюючи інформаційний бюлетень «Християнський погляд» як засіб зв'язків із громадськістю Церкви Різдва Христового, слід зазначити, що газета створює досить позитивний образ своєї конфесії (пор. її неофіційну самохарактеристику: «*класна сучасна Церква п'ятидесятників*»). Це враження виникає від оптимістичного настрою публікацій, доброго гумору в них, «рекламності» багатьох матеріалів, особливо тих, що стосуються доброчинства, прозорості, відкритості й активності церковної спільноти. Фіксуємо легкий стиль статей, динамічну подачу матеріалу, масу ілюстрацій. Важливим позитивом є постійне, починаючи з її назви, асоціювання Церкви зі святом, а значить, із радістю, відпочинком, спілкуванням. Газету орієнтовано на нецерковну людину, яка цікавиться релігійними питаннями, ревізує свою «радянську» освіту, бажає успіху та гармонії в житті, прагне здорового відпочинку.

«Християнський погляд» є найважливішим інструментом зовнішньої комунікації Церкви Різдва Христового, спрямованої на знайомство читачів із конфесією, залучення до її діяльності та влиття до церковних лав. Часопис зв'яже воедино аспекти діяльності ЦРХ, оприлюднює церковні документи й рекламу соціальних акцій. Журналісти органу насаджують християнські цінності, здійснюють просвітницьку й апологетичну діяльність.

SUMMARY

The article proves Khrystyians'kyj Pohlyad (Christian View) newspaper to be the main instrument of the public relations of Christ's Resurrection Church (Nova Kakhovka, Ukraine).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Джуренко Р. Паблік рилейшнз Католической церкви в исторической перспективе // <http://pr-club.com>
2. Камышников К. Связи с общественностью Русской Православной Церкви // <http://pr-club.com>
3. Солодов В. PR-деятельность Римской католической церкви: пример Франции // <http://pr-club.com>
4. PR сект и современный антисектантский PR // <http://pr-club.com>
5. Детская наркомания: один в поле не воин // <http://news.invictory.org> – 19.06.2007.

Надійшла до редакції 19 грудня 2007 р.